

Analiza rynku turystycznego Armenii

Katarzyna Rydel
TiR IV rok, ORT 3/DZ
nr indeksu 34743

Kraków 2010

„Dzieje Ormian mierzy się tysiącami lat. Jesteśmy w tej części świata, którą przywykło się nazywać kolebką ludzkości. Poruszamy się wśród najstarszych śladów istnienia człowieka. W dolinie Razdanu, koło Erewanu, odkopano narzędzia kamienne sprzed pół miliona lat. Pierwsza wzmianka o Armenii ma 4 tysiące lat, ale już wtedy, jak głosi kamienny napis, na terenie Armenii było „60 cesarstw” i „setki miast”. Armenia jest więc rówieśniczką najstarszych cywilizacji świata. Babilonia i Asyria są jej sąsiadami. Biblijne rzeki Tygrys i Eufrat biorą początek w jej granicach [...] Na świecie jest około pięciu milionów Ormian. Z tego w radzieckiej Armenii mieszka 35%. Milion Ormian mieszka w Gruzji i w Azerbejdżanie. Pół miliona w Stanach Zjednoczonych i w Syrii. Dalsze pół miliona we Francji, w Turcji i w Iranie. Dużo Ormian mieszka w Urugwaju i na Filipinach. Ale na dobrą sprawę można powiedzieć, że Ormianie żyją w każdym mieście zaznaczonym na szkolnym globusie.”

Ryszard Kapuściński „Kirgiz schodzi z konia”

Spis treści

Wstęp.....	5
Rozdział I. Armenia – informacje ogólne.....	6
1. Informacje podstawowe.....	6
1.1. Wprowadzenie.....	6
1.2. Położenie.....	6
1.3. Ludność.....	7
1.4. Ustrój polityczny.....	7
1.5. Gospodarka.....	8
1.6. Historia.....	8
1.7. Ormianie w Polsce.....	9
2. Warunki rozwoju turystyki.....	10
2.1. Ukształtowanie terenu, geologia, surowce.....	10
2.2. Klimat.....	10
2.3. Strefy krajobrazowe.....	10
2.4. Wody.....	11
2.5. Ochrona przyrody.....	11
2.6. Atrakcje turystyczne poszczególnych regionów.....	11
2.6. Dostępność komunikacyjna.....	16
Rozdział II. Rynek recepcji turystycznej.....	17
1. Charakterystyka rynku.....	17
1.1. Rynek Armenii jako część regionu/subregionu w międzynarodowym ruchu turystycznym.....	17
1.2. Wpływy z turystyki.....	19
2. Turyści.....	20
2.1. Kierunki, z których przyjeżdżają turyści	20
2.2. Cele przyjazdów.....	22
2.3. Powody wybrania Armenii jako miejsca na spędzenie wakacji.....	24
2.4. Płeć oraz wiek turystów.....	25
2.6. Źródło informacji.....	30
2.7. Zakwaterowanie i długość pobytu.....	32
2.8. Najbardziej popularne destynacje turystyczne.....	35
Rozdział III. Rynek emisji turystycznej.....	37
1. Turystyka zagraniczna.....	37
1.1. Kierunki, w jakich wyjeżdżają Ormianie.....	37
1.2. Cele i kierunek wyjazdów Ormian.....	38
1.3. Wiek i płeć.....	39
1.4. Zakwaterowanie.....	41
1.6. Wydatki turystów.....	43
2. Turystyka krajowa.....	45
Rozdział IV. Znaczenie rynku turystycznego Armenii dla Polski.....	45
1. Przyjazdy do Polski.....	45
1.1. Przyjazdy cudzoziemców do Polski, przyjazdy turystów do Polski.....	45
1.2. Długość pobytu, zakwaterowanie, cel przyjazdu.....	46
Zakończenie.....	47

Bibliografia:.....	48
Spis tabel:.....	49
Spis rysunków:.....	49
Spis wykresów:.....	50

Wstęp

Poniższa praca dotyczy analizy rynku turystycznego Armenii. Omawia rynek recepcji oraz emisji Armenii, zauważalne trendy, a także specyfikę tego kaukaskiego kraju. Wybór kraju wiąże się z osobistymi zainteresowaniami, a także z faktem, że Armenia jest mało popularnym krajem destynacji masowych turystów, a bardzo ceniona wśród turystów kwalifikowanych oraz szczególnie zauroczonych tym wyjątkowym krajem. Odwołując się do słów Ryszarda Kapuścińskiego można zauważyć, że Armenia to kraj o wielowiekowej tradycji, rzadko spotykanej na naszym globie. Zaskakujące jest, że niewielka ilość turystów dostrzega urok tego kraju i postanawia go odwiedzić, gdyż na każdego czekają tu prastare zabytki oraz fascynująca przyroda Wyżyny Armeńskiej, Kaukazu oraz doliny rzeki Araks. W pamięci wielu pozostaje fakt przynależności Armenii do ZSRR, być może jest to nadal bariera mentalna, która spycha Armenię na kolejne plany w świadomości turystów. Wymagania wizowe, konflikty zbrojne w Kaukazie i stosunkowo słabe połączenia komunikacyjne, to tylko niektóre z problemów, jakie musi pokonać odwiedzający Armenię. Jednak pewne jest, że nikt kto dotrze do Armenii, nie wróci z niej zawiedziony.

Podczas tworzenia pracy wykorzystywane były zarówno przewodniki turystyczne, mapy, reportaże dziennikarskie, strony internetowe, jak i raporty Krajowego Urzędu Statystycznego Armenii, Ministerstwa Handlu i Rozwoju Gospodarczego oraz Ormiańskiej Agencji Rozwoju Turystyki Ministerstwa Ekonomii Armenii.

Praca podzielona jest na kilka rozdziałów: I - charakteryzuje środowisko geograficzne Armenii (położenie, geologia, ochrona przyrody, klimat, wody, gospodarka, ludność), przedstawia rys historyczny, a także warunki rozwoju turystyki (opis największych atrakcji turystycznych poszczególnych regionów, dostępności komunikacyjnej); II – analizuje rynek recepcji turystycznej (charakterystyka turystów, cele przyjazdów, wpływy z turystyki, zakwaterowanie, długość pobytu, wydatki turystów itp.); III - analizuje rynek emisji turystycznej (charakterystyka turystów, cele przyjazdów, zakwaterowanie, długość pobytu, wydatki turystów itp.); IV – stanowi próbę oceny znaczenia rynku turystycznego Armenii dla Polski oraz zawiera wnioski.

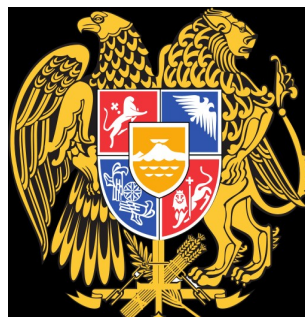
Rozdział I. Armenia – informacje ogólne

1. Informacje podstawowe

1.1. Wprowadzenie

FLAGA ARMENII

HERB ARMENII

Rys. 1. Flaga i herb Armenii

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

język urzędowy: **ormiański**

stolica: **Erywań**

ustrój polityczny: **republika**

głowa państwa: **prezydent Serż Sarkisjan**

szef rządu: **premier Tigran Sarkisjan**

powierzchnia: **29 800 km² (138 na świecie)**

liczba ludności: **2 969 000 (137 na świecie)**, gęstość zaludnienia: **100 osób/km²**

PKB (2008): **całkowite 12,070 mld USD; na osobę 3400 USD**

jednostka monetarna: **dram (AMD)**

niepodległość: **od ZSRR 23 sierpnia 1991**

strefa czasowa: **UTC +4 zima, +5 lato¹**

1.2. Położenie

Republika Armenii (Hajastani Hanrapetutjun) położona jest w Azji, na Zakaukaziu. Armenia graniczy od północy z Gruzją, od południa z Iranem i z azerską eksklawą Nachiczewan, od wschodu z Azerbejdżanem, a od zachodu z Turcją. Do 1991 r. była jedną z republik radzieckich. Od tego samego roku należy do Wspólnoty Niepodległych Państw, która zrzesza większość z byłych republik ZSRR. Stolicą Armenii jest obecnie Erywań,

¹ Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

który jest też największym miastem w kraju.

Armenia zajmuje północno - wschodnią część Wyżyny Armeńskiej. Około 90% kraju leży na wysokości ponad 1000 m n.p.m., największym wzniesieniem jest wygasły wulkan Aragac (4090 m n.p.m.). Armenia nie ma dostępu do morza.²

1.3. Ludność

Armenię zamieszkują 3 mln ludzi: 97,89% Ormian; 1,26% Jazydów; 0,46% Rosjan; 0,11% Asyryjczyków. 95% obywateli deklaruje przynależność do Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego (ogólnie chrześcijanie stanowią 99% społeczeństwa, w tym członkowie innych Kościołów ormiańskich). W wyniku wojny opuściło Armenię około 200 tys. Azerów, przybyło zaś 260 tys. ormiańskich uchodźców z Azerbejdżanu. Z powodów historycznych większość Ormian mieszka poza granicami kraju, na Bliskim Wschodzie, w Rosji, Europie Zachodniej i Ameryce, zaś z powodu złej sytuacji gospodarczej nadal trwa silna emigracja. W latach 1991-2001 wyjechało z Armenii ok. 800 tys. Ormian.

Religijność kształtuje się następująco:

- * Apostolski Kościół Ormiański - 91,45%
- * katolicyzm - 4,55%
- * protestantyzm - 1,88%, głównie zielonoświątkowcy
- * islam - 1,2%
- * Świadkowie Jehowy - 0,54%
- * prawosławie - 0,34%
- * bahaizm - 0,04%³

1.4. Ustrój polityczny

W Armenii obowiązuje konstytucja z 1995 roku przyjęta w referendum. Głową państwa jest prezydent, wybierany w wyborach powszechnych na 5 - letnią kadencję. Władza ustawodawcza należy do jednoizbowego parlamentu (Zgromadzenie Narodowe) o 4-letniej kadencji. 131 deputowanych jest wybieranych w wyborach powszechnych. Władzę wykonawczą sprawuje rząd na czele z premierem, powoływanym przez prezydenta. Ministrów z rekomendacji premiera mianuje prezydent.⁴

2 Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

3 Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

4 Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

1.5. Gospodarka

Sytuacja gospodarcza Armenii stopniowo poprawia się, jest jednak nadal zła jak na standardy europejskie. Armenia pozostaje pod wpływem blokady gospodarczej ze strony Turcji i Azerbejdżanu, jedynymi otwartymi granicami pozostają granice z Gruzją i z Iranem. W 1994 rząd przy wsparciu MFW rozpoczął ambitny program liberalizacji gospodarki, który od 1995 przyniósł wzrost gospodarczy i członkostwo w WTO. Armenia zdołała sprywatyzować większość małych i średnich przedsiębiorstw, ograniczyć inflację i ustabilizować walutę. Brak energii elektrycznej i paliw został rozwiązany poprzez ponowne uruchomienie elektrowni atomowej w Mecamor, co pozwoliło krajowi zostać eksporterem energii elektrycznej, ale powoduje naciski ze strony Unii Europejskiej. Rolnictwo jest niedoinwestowane, oparte na przestarzałych technologiach, wskutek czego kraj nie jest samowystarczalny żywnościowo. Uprawia się głównie zboża, herbatę, winorośla i tytoń. Sektor usług wytwarza tylko 20% PKB. Gospodarka Armenii nadal pozostaje blisko związana z Rosją. Pomoc dla kraju płynie głównie z diaspory.⁵

1.6. Historia

Nazwa Armenii używana w niemal wszystkich językach pochodzi od perskiej nazwy Armanestân i Arman znalezionych w staroperskich inskrypcjach. Nazwa ta z kolei pochodzi od nazwy jednej z graniczących z Persją prowincji państwa Urartu, leżącej na terenie historycznych ormiańskich ziem, która z kolei została tak nazwana z uwagi na fakt, iż znaczną część jej populacji w owym czasie (ok. poł. I tys. p.n.e.) stanowili Aramejczycy. Wg średniowiecznej europejskiej etymologii słowo Armen może odnosić się do starożytniej półlegendarnej postaci Arama, sławnego ze swych dzielnych czynów. Irańczycy używają nazwy "Armeni".

Ormianie swoje pochodzenie wywodzą od Hajka, prawnuka Noego, którego arka osiadła na górze Ararat (leżącej w dzisiejszej Turcji). W rzeczywistości Ormianie przywędrowali na teren Armenii już w czasach historycznych, z północy, przez Kaukaz albo przez Bałkany i Anatolię, po czym zasiedlili południowy Kaukaz i całą wschodnią połowę Azji Mniejszej. Między XI a VII w. p.n.e. na terenach współczesnej Armenii istniało potężne królestwo Urartu, które zostało rozbite przez Scytów. W roku 782 p.n.e. wzniesione zostało miasto Erywań. W I w. p.n.e. za panowania króla Tigranesa II z dynastii Artaksydów

⁵ Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

Armenia stała się najpotężniejszym państwem Azji Mniejszej, sięgającym od Morza Kaspijskiego do Śródziemnego i od Mezopotamii po Kaukaz.

Dzięki działalności św. Grzegorza Oświeciciela już w 301 król Armenii Tiridates III ustanowił chrześcijaństwo religią państwową, co czyni Armenię najstarszym chrześcijańskim państwem świata. W 406 ormiański mnich Mesrop Masztoc stworzył od podstaw alfabet ormiański, co przyczyniło się do bujnego rozwoju kultury.

Aż do XIX w. praktycznie cała Armenia znalazła się pod panowaniem muzułmańskich Turków osmańskich, jednak Ormianie zdołali zachować swą religijną i narodową tożsamość. Ormianie systematycznie emigrowali z terenów zajętych przez Turków i Persów, w wyniku czego przeważająca większość Ormian mieszka dziś poza właściwą Armenią - w diasporze rozsianej po całym świecie.

W latach 1895 i 1915 władze tureckie przeprowadziły na ziemiach zachodniej Armenii dwie fale czystek etnicznych (ludobójstwa) znane dziś pod nazwą rzezi Ormian. W ich toku wymordowano 1-1,5 mln Ormian. Po ich przegranej w I wojnie światowej, w 1918 proklamowano utworzenie Demokratycznej Republiki Armenii. W 1920 roku Turcja zajęła większość jej terytorium, bolszewicy wcielili pozostałą część do Związku Radzieckiego, zaś ormiańska elita padła ofiarą stalinowskich czystek. Utworzono wówczas Armeńską SRR, która w 1922 weszła w skład Zakaukaskiej Republiki Radzieckiej i pozostała w niej do 1936. Po II wojnie światowej nastąpił wzrost gospodarczy i Armenia stała się najbogatszą spośród republik ZSRR. W lipcu 1990 Armenia ogłosiła swą niepodległość, potwierdzoną w referendum w 1991 roku. Wkrótce potem zmuszona była stoczyć wojnę z Azerbejdżanem w obronie ormiańskiej ludności Górskiego Karabachu, tymczasowo zakończoną korzystnym dla niej zawieszeniem broni w 1994. W 2001 Armenia stała się pełnoprawnym członkiem Rady Europy.⁶

1.7. Ormianie w Polsce

Liczbę Ormian w Polsce szacuje się na 40-80 tys., w tym ok. 8 tys. stanowią przedstawiciele tzw. starej emigracji (tj. potomków Ormian przybywających do Rzeczypospolitej XI-XVII w.), a pozostali to emigranci, którzy przybyli do Polski po II wojnie światowej, a zwłaszcza po upadku ZSRR (tzw. nowa emigracja).

⁶ Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

Wśród potomków rodzin ormiańskich, zamieszkałych od pokoleń w Polsce można wymienić takie postaci jak: I. Łukasiewicz, Z. Herbert, T. Axentowicz, K. Penderecki, R. Makłowicz, J. Kawalerowicz, T. Isakowicz – Zaleski.⁷

2. Warunki rozwoju turystyki

2.1. Ukształtowanie terenu, geologia, surowce

Armenia leży na obszarze aktywnym sejsmicznie. Ostatnie silne wstrząsy miały miejsce w 1988 i 1993 r. W rowie tektonicznym na wysokości 1900 m n.p.m. znajduje się największe na Kaukazie jezioro Sewan (powierzchnia 1240 km², a głębokość do 83 m). W południowo - zachodniej części kraju rozciąga się śródgórska kotlina Araracka, osiągająca wysokość 850-1000 m n.p.m. Najdłuższa rzeka Armenii Araks w swym środkowym biegu wyznacza granicę z Turcją i Iranem. Najważniejszym surowcem wydobywanym w Armenii jest miedź wraz z boksytem, srebrem, ołowiem, obsydianem i cynkiem. Pod powierzchnią ziemi znajdują się także znaczne złoża pumeksu, marmuru, perlitu, wapienia, soli, bazaltu, granitu, tufu, a także mniejsze ilości złota, platyny i diamentów. Mimo że, złoża ropy naftowej zostały zidentyfikowane, kompleks geologii regionu sprawia, że wydobywanie jest zbyt trudne i kosztowne.⁸

2.2. Klimat

Na równinach i przedwzgórzach Armenii panuje klimat podzwrotnikowy suchy o cechach kontynentalnych, z krótkimi, mroźnymi zimami i gorącymi latami. Średnia temperatura stycznia wynosi -3 °C, a lipca od 24 °C do 26 °C. Roczna suma opadów waha się od 200 do 500 mm. Na wyżej położonych obszarach panuje klimat umiarkowany, a na wysokości ponad 2000 m n.p.m. - chłodny górski. Średnia roczna suma opadów przekracza tu 800 mm.⁹

2.3. Strefy krajobrazowe

W Armenii występuje siedem głównych typów krajobrazu, zmieniających się wraz z wysokością.. Pustynie, półpustynie, suchy step, step, lasy, krajobraz subalpejski i alpejski gwarantują obecność tak różnych form jak: m.in. wysokie szczyty górskie, urodzajne doliny, bazaltowe kolumny, skały i wodospady.¹⁰

7 Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Ormianie_w_Polsce (data odczytu: 10.05.2010)

8 Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

9 Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Armenia> (data odczytu: 10.05.2010)

10 Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

2.4. Wody

Armenia poprzecinana jest ponad 200 rzekami i strumieniami. Wszystkie one płyną do dwóch dużych arterii wodnych południowego Kaukazu, dorzecza rzeki Kura na północy i rzeki Araks na południu. Na różnych kilometrach swych biegów tworzą strome kaskady. Armenia ma 5 malowniczych kanionów. Ponadto istnieje ponad 200 leczniczych mineralnych źródeł różniących się składem i temperaturą.¹¹

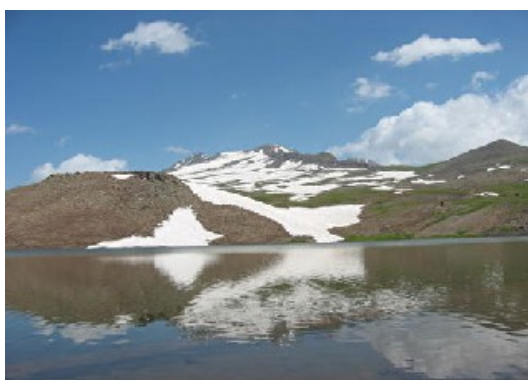
2.5. Ochrona przyrody

Ochroną objęte ok. 10% obszaru Armenii. Składają się na to dwa parki narodowe (Sewański i Dilidżański), trzy rezerваты rangi krajowej oraz 23 inne rezerваты, chroniące m.in. obszary leśne, obszary piaszczyste, obszary roślinności alpejskiej, faunę i florę, źródła mineralne oraz jeziora.¹²

2.6. Atrakcje turystyczne poszczególnych regionów

Aragatsotn

Region Aragacotn obejmuje intrygujące Góry Aragac oraz malownicze podgórskie miasteczka. Masyw Aragats z czterema szczytami należy do najwyższych gór w Armenii. Jego świetność wzbudza strach i przyciąga setki podróżnych od wielu wieków. Region oprócz swej surowej przyrody, oferuje ponad 1000 zabytków, w szczególności starożytne freski w kościołach Mastara, Talin i Aruch, a także wspaniałe zamki i twierdze nie do zdobycia, które w przeszłości były znanymi na całym świecie ośrodkami naukowymi.¹³

Rys. 2. Region Aragacotn

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

11 Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

12 Źródło: Waksmundzki L., Armenia, Wydawnictwo Rewasz, Pruszków, 2008, str. 39

13 Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Ararat

Region znany jest z imponującej panoramy Góry Ararat. Jej wysokość i niedostępność miała wielki wpływ na Ormian – stała się przedmiotem kultu i mitologii. Region jest bogaty w zabytki i fascynujące ruiny archeologiczne. Ruiny Khosrov znajdują się we wschodniej części regionu, w dorzeczu rzek i Azat Vedi.¹⁴

Rys. 3. Region Ararat

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Gegharkunik

Dla obserwatorów ptaków region Gegharkunik to prawdziwy skarb ze względu na bogactwo różnych gatunków ptaków (nury, perkozy, kormorany, pelikany, czaple i słynny ormiański Artsatapajl Voror). Nigdzie w Armenii nie można znaleźć tak spektakularnego widoku na jezioro Sevan. Krajobraz usiany jest w imponujące kościoły. Przy głównej drodze prowadzącej do miasta Kamo znajduje się kościół Hairavank (IX-X w.). Gmach ten jest doskonałym przykładem harmonii architektury z naturą. Na północny wschód od Gavar, na brzegu jeziora Sevan znajduje się Noradouz, słynący z największej kolekcji kamiennych krzyży (khachkars) w Armenii (niektóre z nich sięgają VII w.).¹⁵

¹⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

¹⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Rys. 4. Region Gegharkunik

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Lori

Lori jest regionem północnej Armenii, gdzie góry Kaukazu przeplatają się z labiryntem rzek przecinającym lasy. W związku z tym region ten jest ulubionym miejscem dla turystów, jako że jest idealnie łączą się: czyste górskie powietrze, zapach lasów i łąk oraz zaciszne środowisko. Miasto Vanadzor, w dużej mierze zbudowane z wielu kolorów wapienia, jest centrum tego regionu. Szczyci się muzeum sztuki ludowej i historii. Wieś Sanahin położona jest na prawym brzegu rzeki Debed, w pobliżu miasta Alawerdi. Połączona jest z głównymi drogami XIIw. Mostem. W Sanahin znajduje się także klasztor (X-XIIIw.) - jeden z trzech zabytków na liście UNESCO w Armenii. Najstarszy budynek kompleksu klasztornego - kościół Saint Astvatsatsin zbudowany został w 951 r.¹⁶

Rys. 5. Region Lori

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

¹⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Syunik

Region Syunik słynie z oszałamiającej mozaiki krajobrazu: wyniosłe góry, bujne zielone doliny, szalejące rzeki, głębokie poszarpane skały, kaniony i formy powulkaniczne. Syunik jest również bogaty w liczne źródła wód mineralnych. Najwyższym punktem regionu Syunik jest szczyt Kaputjukh w łańcuchu górskim Zangezur o wysokości 3904m. Najbardziej znane zabytki regionu to tajemnicze Zorats karer lub Karahunj (ormiański Stonehenge), kościoły - olśniewający Tatev klasztor, Bgheno-Noravank klasztor, czy idylliczne cuda natury - wodospad Shaki i Shikahogh.¹⁷

Rys. 6. Region Syunik

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Vayots Dzor

Jermuk, trzecie co do wielkości miasto w regionie, jest jednym z najbardziej znanych kurortów spa w Armenii. Kurort szczyci się dużą ilością dni słonecznych oraz 40 podziemnymi wodami słodkimi, a także źródłami wód mineralnych o temperaturze od 57 do 64 stopni Celsjusza. Wśród wielu jaskiniach i podziemnych korytarzy, najbardziej znana jest jaskinia Mozrov usytuowana w pobliżu Jeghegnadzor. Delikatnej sieć stalaktytów i stalagmitów wypełnia skomplikowane podziemne korytarze, rozciągające się na długości ponad 300 metrów.¹⁸

¹⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

¹⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Rys. 7. Vayots Dzor

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Yerevan

Stolica i największe miasto Armenii. Jeden z głównych ośrodków przemysłowych, naukowych i kulturalnych Zakaukazia. Miasto posiada większość luksusowych hoteli, restauracji, barów, pubów i klubów nocnych. Do głównych atrakcji miasta należą: taniec fontanny na Placu Republiki, Opera, kompleks Cascade, ruiny miasta Urartian Erebuni (Arin Berd).¹⁹

Rys. 8. Erywań

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

¹⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://en.wikipedia.org/wiki/Yerevan#Tourism> (data odczytu: 10.05.2010)

2.6. Dostępność komunikacyjna

Najwygodniejszy sposób dotarcia do Armenii to podróż samolotem. Pasażerowie obsługiwani są głównie przez Międzynarodowy Port Lotniczy Zvartnots, znajdujący się na obrzeżach Erewaniu oraz lotnisko Shirak w Gyumri. Niestety Polska nie ma bezpośredniego połączenia z Armenią. Najbliższe lotniska oferujące przeloty do Armenii znajdują się w Berlinie, Pradze oraz Wiedniu.

Rys. 9: Połączenia lotnicze Armenii

Źródło: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

Armenia ma dobre połączenia drogowe i kolejowe z sąsiadami. Obecnie jednak, zarówno Turcja jak i Azerbejdżan wprowadziły blokadę Armenii i zamknęły z nią swoje granice. Gruzja połączona jest z Armenią dwiema autostradami i jedną trasą kolejową, które zapewniają dostęp do portów Morza Czarnego w Batumi i Poti. Dodatkowo, istnieje jedna droga na południe przez Iran do Zatoki Perskiej. Armenia poczyniła wielkie postępy w rozwoju swojej sieci drogowej, wynikające ze znaczących inwestycji na niemal wszystkich głównych autostradach.

Na terenie Armenii do najpopularniejszych środków transportu należą pociągi, autobusy, taksówki, marszrutki, wynajęty samochód, a na terenie Erywaniu dodatkowo minibusy, trolejbusy, tramwaje i metro.²⁰

Rozdział II. Rynek recepcji turystycznej

1. Charakterystyka rynku

1.1. Rynek Armenii jako część regionu/subregionu w międzynarodowym ruchu turystycznym

Armenia należy do regionu Europy, subregionu Europy środkowo - wschodniej wg podziału UNWTO.

W 2007 Armenię odwiedziło ok. 450 tys. turystów zagranicznych, o 69 tys. więcej niż w 2006 roku. W porównaniu do ogólnej liczby turystów odwiedzających region europejski w 2007 jest to zaledwie 0,09 %, natomiast w porównaniu do subregionu Europy środkowo – wschodniej – 0,5%.²¹

Armenię odwiedza dość duża liczba osób narodowości ormiańskiej - wiąże się bardzo mocno ze specyfiką narodu ormiańskiego. Kraj przez wiele wieków uciskany przez Imperium Osmańskie zmusił wiele pokoleń Ormian do emigracji i diaspory. Obecnie, gdy nie istnieje zagrożenie ze strony tureckiego sąsiada ani Związku Radzieckiego Ormianie bardzo chętnie podróżują z całego świata, by odwiedzić swoich krewnych i znajomych.

²⁰ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.armeniainfo.am> (data odczytu: 10.05.2010)

²¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/trendy.htm#tab1>

Niestety nadal podróżowanie do Armenii nie należy do najprostszych. Głównymi przeszkodami są:

- wymagania wizowe
- zamknięte granice z Turcją i Azerbejdżanem
- konflikt zbrojny o Górny Karabach
- konflikty zbrojne w pobliskiej Osetii Południowej i Abchazji
- zagrożenia trzęsieniami ziemi

Tab.1. Przyjazdy turystów zagranicznych do krajów europejskich (w tys.)

Region/kraj	Źródła danych	Liczba przyjazdów		Zmiany (%)		
		2006	2007	2005/2004	2006/2005	2007/2006
Europa ogółem		462176	484407	4,2	5,0	4,8
Europa Północna		56391	57623	7,7	6,8	2,2
Dania	TCE	4716	b.d.	6,3	0,4	b.d.
Finlandia	TF	3375	3519	10,6	7,5	4,3
Islandia	TCE	971	1054	4,2	11,4	8,6
Irlandia	TF	8001	b.d.	5,5	9,1	b.d.
Norwegia	TF	3945	b.d.	5,4	3,2	b.d.
Szwecja	TCE	4729	5224	4,4	-3,2	10,5
Wielka Brytania	TF	30654	30677	9,2	9,3	0,1
Europa Zachodnia		149539	154892	2,4	5,0	3,6
Austria	TCE	20269	20766	3,0	1,6	2,5
Belgia	TCE	6995	7045	0,6	3,7	0,7
Francja	TF	789	819	1,0	3,9	3,8
Niemcy	TCE	23498	2442	6,0	10,1	3,9
Liechtenstein	THS	55	60	2,6	10,2	8,7
Luksemburg	TCE	908	917	4,0	-0,5	1,0
Monako	THS	313	328	14,2	9,6	4,8
Holandia	TCE	10739	11008	3,8	7,3	2,5
Szwajcaria	THS	7863	8448	b.d.	8,8	7,4
Europa Środkowo - Wschodnia		91492	95649	2,2	4,2	4,5
Armenia	TCE	381	450	21,1	19,6	18,1

Źródło: <http://www.intur.com.pl/inne/turzag2007.pdf> (data odczytu: 10.05.2010)

1.2. Wpływy z turystyki

Tab.2. Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie wg regionów UNWTO (w mld USD)

Kraj/region	Wpływy (w mln)				Zmiany %					
	2000	2005	2007	2008	waluta	08/07	2009*	I kw	II kw	III kw
Europa	350,307	378,273	435,107	473,433						
Środkowo - Wschodnia Europa	32,687	38,222	48,548	58,116						
Armenia	.	.	0,305	0,331	\$	8,6				
Azerbejdżan	0,078	0,117	0,178	0,190	\$	7,0	64,9	67,1	62,9	
Białoruś	0,253	0,286	0,325	0,365	\$	12,5	-4,0	-2,1	-5,5	
Bułgaria	2,412	2,612	3,130	3,804		13,7	1,5	-9,0	-7,5	8,3
Czechy	4,677	5,541	6,632	7,722		-2,0	-7,6	-7,3	-9,5	-5,9
Estonia	0,971	1,024	1,035	1,212		9,5	-4,6	-8,5	0,8	-6,8
Gruzja	0,241	0,313	0,384	0,447	\$	16,4	-11,9	-9,2	-13,7	
Węgry	4,111	4,233	4,728	6,032	€	18,9	1,3	10,9	4,1	-5,1
Kazachstan	0,701	0,838	1,013	1,012	\$	-0,2	-16,8	-5,7	-10,6	-28,7
Kirgistan	0,073	0,167	0,346	0,515	\$	48,7	27,8	37,0	22,2	
Łotwa	0,341	0,048	0,671	0,803		11,9	0,1	13,2	2,1	-8,3
Litwa	0,921	1,038	1,153	1,338		8,4	-16,8	-14,7	-17,2	-17,4
Polska	6,287	7,221	10,599	11,771		-3,3	4,6	3,1	6,8	3,7
Moldowa	0,103	0,112	0,167	0,212	\$	26,6	-28,9	-13,9	-34,1	-34,7
Rumunia	1,061	1,298	1,610	1,997	€	15,6	-32,9	-29,7	-25,9	-31,3
Federacja Rosyjska	.	.	9,607	11,944	\$	24,3	-23,9	-24,1	-25,5	-22,4
Słowacja	0,121	1,513	2,013	2,584		11,0	-3,6	-16,1	0,7	2,6
Ukraina	3,125	3,485	4,597	5,768	\$	25,5	-39,3	-32,4	-39,2	-41,0
Uzbekistan	.	.	0,051	0,064						

Źródło: <http://www.intur.com.pl/trendy.htm> (data odczytu 10.05.2010)

Wpływy z turystyki międzynarodowej wyniosły w 2008 r. 0,331 mld. USD, a w 2007 r. 0,305 mld USD. Na tle Europy jest to jedyne 0,07 % w 2008 r., natomiast na tle Europy środkowo – wschodniej 0,6% w 2008 r.. Turystyka odgrywa małą rolę w ogólnej ekonomii kraju.²²

²² Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/trendy.htm#tab1>

2. Turyści

2.1. Kierunki, z których przyjeżdżają turyści

Tab. 3. Obywatelstwo turystów - najwyższy odsetek turystów w 09.2006 – 08.2007 (w tys.)

Country	Total Number of Tourists	Percentage of Total Tourists	Total Number of Tourists with Armenian Ancestry	Percentage of Total Tourists with Armenian Ancestry	Percentage of Each Citizenship with Armenian Ancestry
Armenia	891	11.7	879	18.5	98.7
Canada	56	0.7	38	0.8	67.9
France	264	3.5	131	2.8	49.6
Georgia	2135	28.0	1457	30.7	68.3
Germany	215	2.8	50	1.1	23.3
Greece	60	0.8	33	0.7	55.0
Iran	595	7.8	178	3.8	29.9
Italy	55	0.7	5	0.1	9.1
Japan	42	0.6	1	0.0	2.4
Lebanon	32	0.4	28	0.6	87.5
Russian Federation	1883	24.7	1438	30.3	76.4
Syrian Arab Republic	89	1.2	64	1.3	71.9
United Kingdom	138	1.8	35	0.7	25.4
United States	336	4.4	165	3.5	49.1
Other CIS Countries	222	2.9	114	2.4	51.4
Other Western Europe	242	3.2	54	1.1	22.3
All Other Countries	372	4.9	76	1.6	20.4
Total	7627	100	4746	100	62.2

* Including those traveling for employment

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Rosja i kraje Wspólnoty Niepodległych Państw, Ameryka Północna, Europa Zachodnia, kraje Bliskiego Wschodu (w tym Iran) mają największą liczbę turystów (w zakresie obywatelstwa) przybywających do Armenii, podczas gdy obywatele Afryki, Azji, Oceanii i Ameryki Łacińskiej praktycznie w ogóle do Armenii nie podróżują.

Obywatele Rosji i WNP mieli największy odsetek turystów podróżujących do Armenii (głównie Gruzja - 28%, Rosja – 24,7%, inne kraje WNP – 2,9%). Udział krajów Europy Zachodniej (w tym Włoch, Francji, Niemiec) stanowi 12,8%, a Ameryki Północnej 5,1%.

Ormianie byli także wysoko reprezentowaną narodowością - 11,7%, choć należy zauważyć, że wszyscy ormiańscy turyści zamieszkiwali w innych krajach w czasie badania, w szczególności w Rosji (85,6%), a w mniejszym stopniu w USA, Gruzji, Francji i Niemczech. Ormiańskie pochodzenie jest ważnym aspektem profilu turystycznego,

ponieważ 62,2% wszystkich turystów w Armenii miało ormiańskich przodków.

Wynika to głównie z losów narodu ormiańskiego, którym w przeszłości wstrząsnęły duże diaspory. Trend sugeruje, że turyści z terytorium byłego Związku Radzieckiego i krajów sąsiednich (oraz ewentualnie krajów o wyższej populacji Ormian) są bardziej skłonne do odwiedzenia Armenii.

Tab. 4. Kraj zamieszkania - najwyższy odsetek turystów w 09.2006 – 08.2007 (w tys.)

Country	Total Number of Tourists	Percentage of Total Tourists	Total Number of Tourists with Armenian Ancestry	Percentage of Total Tourists with Armenian Ancestry	Percentage of Each Residence with Armenian Ancestry
Canada	55	0.7	38	0.8	69.1
France	270	3.5	144	3.0	53.3
Georgia	2143	28.1	1470	31.0	68.6
Germany	222	2.9	59	1.2	26.6
Greece	64	0.8	37	0.8	57.8
Iran	592	7.8	177	3.7	29.9
Italy	65	0.9	10	0.2	15.4
Japan	40	0.5	1	0.0	2.5
Lebanon	37	0.5	33	0.7	89.2
Russian Federation	2660	34.9	2188	46.1	82.3
Syrian Arab Republic	88	1.2	63	1.3	71.6
United Kingdom	145	1.9	36	0.8	24.8
United States	347	4.5	186	3.9	53.6
Other CIS	235	3.1	136	2.9	57.9
Other Western Europe	231	3.0	67	1.4	29.0
All Other Countries	433	5.7	101	2.1	23.3
Total	7627	100.0	4746	100.0	62.2

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Istnieje kilka różnic pomiędzy turystami odwiedzającymi Armenię biorąc pod uwagę obywatelstwo i kraj zamieszkania. Liczba turystów zamieszkująca w Rosji była wyższa niż liczba turystów z obywatelstwem rosyjskim. Wynika to z faktu, że terytorium Rosji zamieszkane jest przez dużą ilość Ormian.²³

²³ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

2.2. Cele przyjazdów

Tab.5. Cel wizyty turystów w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Purpose of Visit	USA	Canada	Japan	Russia	Georgia	Other CIS	Greece	Italy	UK	France	Germany	Other Western Europe*	Lebanon	Syria	Iran	All Other Countries	Total Average
Business / Conference	29.1	27.3	30.0	14.3	19.6	24.3	14.1	32.3	54.5	22.6	35.6	37.9	10.8	18.2	31.0	41.7	22.4
Employment	3.2	1.8	7.5	1.5	1.0	3.4	3.1	12.3	6.2	3.0	4.1	4.0	0	1.1	37.6	4.1	4.8
Education	0	0	0	0.3	2.9	2.1	0	0	0.7	0	2.3	0.6	5.4	13.6	4.4	3.1	1.8
Health Treatment	0	0	0	3.7	7.2	2.1	1.6	0	0	0.7	0	0.6	0	1.1	1.0	1.0	3.6
Holiday & Leisure	24.2	36.4	50.0	3.8	7.7	6.4	31.3	30.8	22.1	35.9	31.1	29.3	35.1	20.5	6.8	24.5	11.6
Active Participation at Sport or Cultural Events	2.9	3.6	5.0	1.2	0.6	0.9	1.6	7.7	2.8	1.9	2.7	5.2	2.7	3.4	0.7	3.7	1.5
Visiting Friends or Relatives	33.1	23.6	0	63.8	48.4	50.2	45.3	9.2	13.1	32.6	20.3	15.5	35.1	36.4	15.9	17.2	44.8
Other	6.9	7.3	7.5	11.3	12.7	10.6	3.1	7.7	0.7	3.0	3.6	6.9	10.8	5.7	2.7	4.7	9.4

*Andorra, Austria, Belgium, Denmark, Finland, Ireland, Liechtenstein, Luxembourg, Malta, Netherlands, Norway, Portugal, Spain, Switzerland, Sweden

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

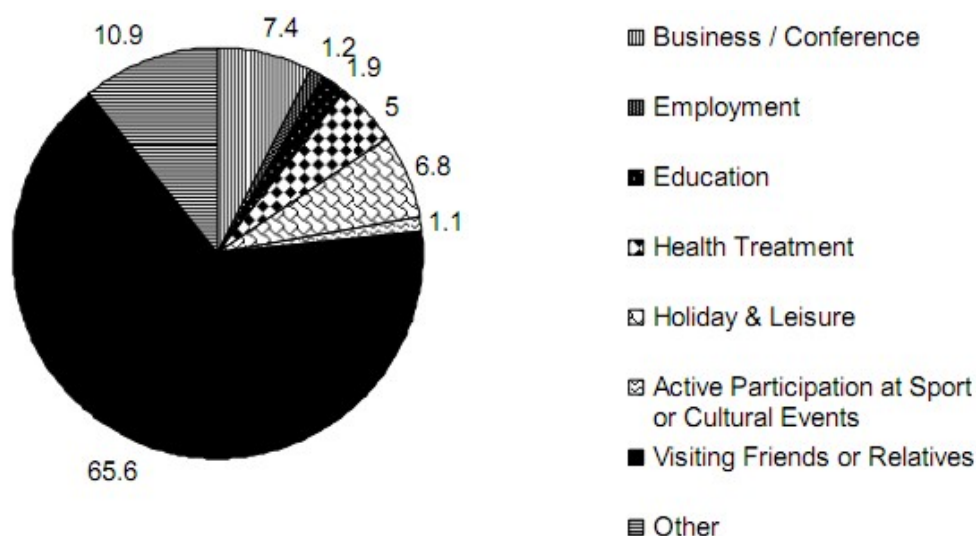
Głównym celem podróży do Armenii, dla wszystkich narodowości, było odwiedzenie przyjaciół i krewnych. Cel ten stanowił 44,8% motywacji wszystkich podróży. Podróże służbowe i konferencje były przyczyną wizyty 22,4% turystów. Na trzecim miejscu plasują się wakacje/wypoczynek - 11,6%. Inne powody podróży do Armenii to: zatrudnienie (4,8%), edukacja (1,8%), zabiegi zdrowotne (3,6%), udział w imprezach kulturalnych lub sportowych (1,5%).

Większość turystów podróżujących do Armenii na wakacje/wypoczynek pochodziła z Ameryki Północnej i Europy Zachodniej oraz Japonii, Libanu i Syrii.

Turyści z Rosji, Gruzji i innych krajów WNP rzadko podróżują do Armenii w celu wypoczynkowym (odpowiednio 3,8%, 7,7%, 6,4%), natomiast stanowią najwyższy odsetek turystów odwiedzających przyjaciół i krewnych, a także przybywających w celu odbycia zabiegów zdrowotnych. Krajem z najwyższym odsetkiem turystów biznesowych była Wielka Brytania (54,5%), a krajem z najwyższym procentem osób podróżujących w celu zatrudnienia - Iran (37,6%). Większość studentów pochodziła z Syrii (13,6%) i innych krajów, takich jak Iran i Liban.

Z powyższych informacji wynika, że Armenię odwiedzają głównie turyści z krajów sąsiednich lub z byłych republik radzieckich. Ważnym czynnikiem jest także wspólna historia lub względy praktyczne, takie jak możliwość podróżowania bez wizy. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do podróży w celu zatrudnienia, edukacji i leczenia.

Duży odsetek tych, którzy przyjeżdżają aby odwiedzić przyjaciół i krewnych pochodzi z diaspory (zwłaszcza wśród turystów z Rosji, Gruzji i innych krajów WNP).

Wykres 1. Cel wizyty dla osób z ormiańskimi korzeniami w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Turyści z ormiańskimi korzeniami odwiedzali Armenię w celu wypoczynkowym i biznesowym rzadziej niż średnio wszyscy turyści (6,8% i 7,4%), ale, co jest zrozumiałe, są bardziej skłonni do podróżowania w celu odwiedzenia znajomych i krewnych (65,6%) niż przeciętny turysta.²⁴

²⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

2.3. Powody wybrania Armenii jako miejsca na spędzenie wakacji

Tab.6. Powody wybrania Armenii jako miejsca na spędzenie wakacji w 09.2006 – 08.2007 (w %)

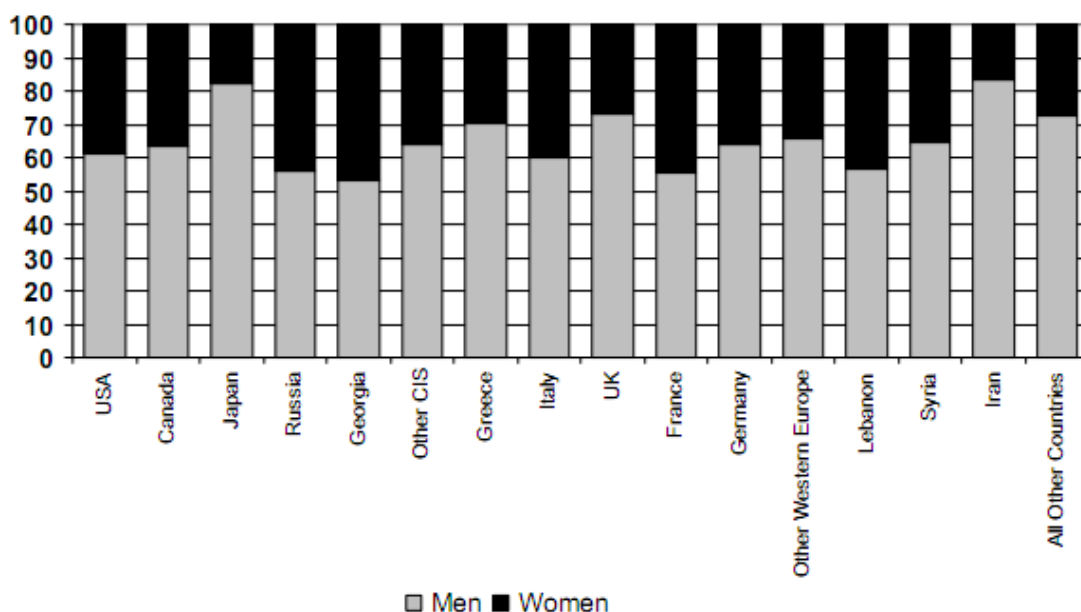
Reason for Holiday Travel	USA	Canada	Japan	Russia	Georgia	Other CIS	Greece	Italy	UK	France	Germany	Other Western Europe	Lebanon	Syria	Iran	All Other Countries	Total Average
Nature	65.4	45.0	66.7	60.6	78.0	78.6	68.4	65.0	66.7	68.1	72.1	70.7	50.0	66.7	64.7	69.4	68.6
Historical / Cultural Attractions	67.9	55.0	66.7	39.4	39.0	50.0	73.7	65.0	66.7	84.0	77.9	62.7	41.7	50.0	38.2	72.9	59.3
Pilgrimage	6.4	35.0	5.6	3.2	15.1	7.1	26.3	5.0	3.3	14.9	1.5	1.3	8.3	27.8	0	4.7	8.8
Special Interest Tours	3.8	5.0	5.6	4.3	8.8	21.4	10.5	0	6.7	4.3	7.4	5.3	0	11.1	0	14.1	6.8
Ecotourism / Adventure Tourism	3.8	0.0	5.6	17.0	15.1	21.4	15.8	20.0	3.3	12.8	19.1	13.3	0	11.1	8.8	10.6	12.4
Armenian heritage	25.6	25.0	5.6	10.6	8.2	21.4	36.8	25.0	20.0	29.8	25.0	14.7	16.7	11.1	8.8	27.1	18.6
Other	9.0	45.0	5.6	20.2	6.3	14.3	5.3	0.0	6.7	1.1	2.9	6.7	50.0	16.7	17.6	5.9	9.4

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Głównym motywem podróży wakacyjnej była natura dla 68,6% odwiedzających oraz udział w historycznych i kulturalnych atrakcjach - 59,3%. W celu zobaczenia ormiańskiego dziedzictwa przyjechało 18,6% turystów, udziału w turystyce przygodowej/ekoturystyce 12,4%. Pielgrzymki oraz inne specjalne wycieczki stanowią bardzo mały procent.²⁵

²⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

2.4. Płeć oraz wiek turystów

Wykres 2. Płeć turystów w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Mężczyźni częściej odwiedzali Armenię, stanowili średnio 59,9% wszystkich odwiedzających. Wiele krajów (Rosja, UK, USA, Włochy, Francja) jest powiązanych z Armenią turystyką związaną z przemysłem. Niejednokrotnie w tych krajach różnica między udziałem kobiet i mężczyzn w turystyce wynosiła 20% na korzyść mężczyzn.

Tab.7. Płeć i wiek wg celu wizyty w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Gender & Age	Business / Conference	Employment	Education	Health Treatment	Holiday & Leisure	Active Participation at Sport or Cultural Events	Visiting Friends & Relatives	Other	Total Average
Men	81.1	85.4	60.9	39.9	56.3	66.7	49.3	57.2	59.9
Women	18.9	14.6	39.1	60.1	43.7	33.3	50.7	42.8	40.1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
17 or Younger	0.1	0.3	6.5	0.7	0.3	0.9	2.0	0.7	1.2
18 – 35	27.6	29.9	82.6	18.5	33.8	62.4	24.5	25.4	28.0
36 – 55	63.3	62.2	7.2	56.2	46.6	24.8	54.6	57.9	55.0
56 and Over	9.0	7.6	3.6	24.6	19.3	12.0	18.9	16.0	15.7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Average Age	41.1	40.4	27.9	45.0	41.4	34.7	42.6	42.4	41.7

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Kobiety stanowiły tylko 40,1% turystów odwiedzających Armenię, jednak przeważają wśród turystów, którzy odwiedzają przyjaciół i krewnych (50,7%), a także tych, którzy wiążą podróż ze zdrowiem (60,1%). Zdecydowaną większość osób podróżujących w interesach (81,1%) stanowili mężczyźni.

Podstawową grupą wiekową podróżującą do Armenii były osoby w przedziale 36-55 lat, co stanowi 55% wszystkich turystów. Turyści w tym przedziale wiekowym najczęściej podróżowali w celach biznesowych, zatrudnienia, zdrowotnych, a także odwiedzania znajomych i krewnych. Podróżni w wieku 18-35 lat stanowili 28% wszystkich turystów, ich głównymi motywami podróży była edukacja oraz udział w sportowych i kulturalnych wydarzeniach. Turyści w wieku 56 i więcej stanowili 15,7% wszystkich turystów. Ich podróże odbywały się w celu odbycia zabiegów zdrowotnych, odwiedzenia krewnych i rodziny, a także wypoczynku.²⁶

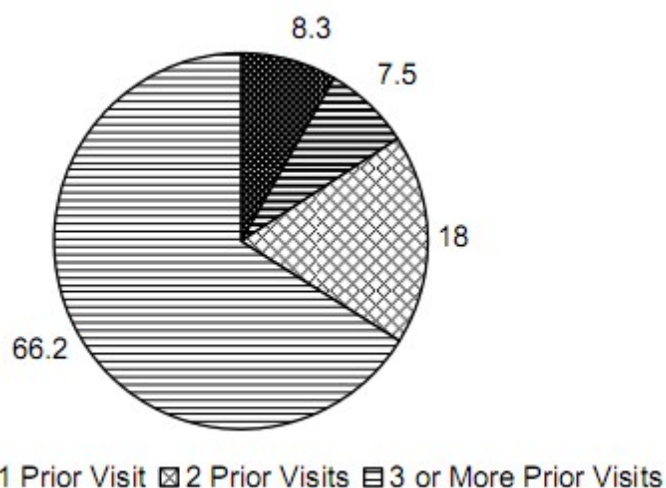
2.5. Ponowne wizyty

Tab.8. Ponowne wizyty turystów w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Number of Prior Visits	USA	Canada	Japan	Russia	Georgia	Other CIS	Greece	Italy	UK	France	Germany	Other Western Europe	Lebanon	Syria	Iran	All Other Countries	Total Average
None	34.9	52.7	60.5	10.6	10.5	24.8	27.0	58.5	43.8	42.6	47.0	54.2	20.6	28.2	13.7	46.9	20.0
1 Prior Visit	17.3	10.9	31.6	8.9	5.9	13.2	15.9	13.8	17.4	20.0	18.3	21.0	20.6	11.8	4.6	13.3	10.0
2 Prior Visits	21.0	18.2	5.3	20.9	14.2	17.9	12.7	12.3	17.4	19.3	13.7	9.2	20.6	22.4	16.4	14.9	17.3
3 or More Prior Visits	26.8	18.2	2.6	59.7	69.4	44.0	44.4	15.4	21.5	18.1	21.0	15.6	38.2	37.6	65.4	24.9	52.7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

²⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Wykres 3. Ponowne wizyty turystów o pochodzeniu ormiańskim w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Armenia to kraj, który z pewnością inspiruje wiele wizyt, ponieważ 52,7% wszystkich turystów oraz 66,2% turystów pochodzenia ormiańskiego, odwiedziło Armenię 3 lub więcej razy. Najczęściej odwiedzali Armenię turyści z krajów sąsiedzkich tj. z Rosji, Gruzji i Iranu (powyżej 55% 3 wizyty lub więcej).

Podróżni przybywający do Armenii po raz pierwszy stanowią istotne 20% wszystkich podróżnych. Turyści pochodzenia ormiańskiego przyjeżdżający po raz pierwszy to 8,3%. Turyści z Europy Zachodniej i Ameryki Północnej mają najwyższy odsetek turystów odwiedzających Armenię po raz pierwszy - około 35-50% wszystkich turystów.²⁷

Tab.9. Ponowne wizyty turystów ze względu na cel wizyty w 09.2006 – 08.2007 (w %)

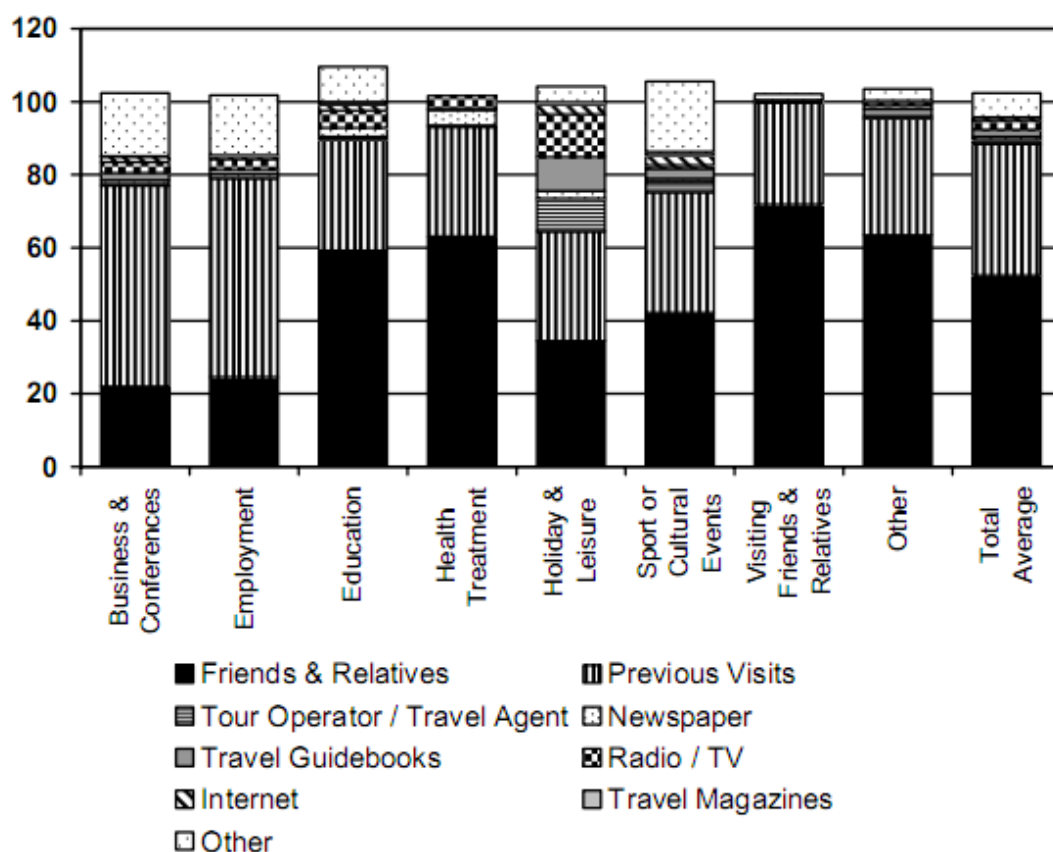
Number of Prior Visits	Business / Conference	Employment	Education	Health Treatment	Holiday & Leisure	Active Participation at Sport or Cultural Events	Visiting Friends & Relatives	Other	Total Average
None	26.3	20.7	9.7	15.1	54.6	43.1	8.7	15.4	20.0
1 Prior Visit	14.4	5.4	7.5	9.6	17.7	16.4	6.5	9.1	10.0
2 Prior Visits	19.3	13.6	11.2	20.7	12.0	14.7	17.5	20.3	17.3
3 or More Prior Visits	40.1	60.3	71.6	54.6	15.8	25.9	67.3	55.2	52.7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

²⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Powodem wielokrotnych wizyt (3 lub więcej) było odwiedzenie przyjaciół i krewnych (67,3%), zatrudnienie (60,3%), edukacja (71,6%), leczenie (54,6%), podczas gdy głównym powodem turystów odwiedzających Armenię po raz pierwszy były wakacje / wypoczynek (54,6%) lub udział w imprezach sportowych i kulturalnych (43,1%).²⁸

2.6. Źródło informacji

Wykres 4. Źródło informacji ze względu na cel wizyty w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Osoby podróżujące w interesach najrzadziej korzystały z informacji od przyjaciół i krewnych (22%), natomiast te, które podróżowały do rodziny - nader często (71,9%). Turyści przyjeżdżający do Armenii na wakacje korzystali z informacji od operatorów

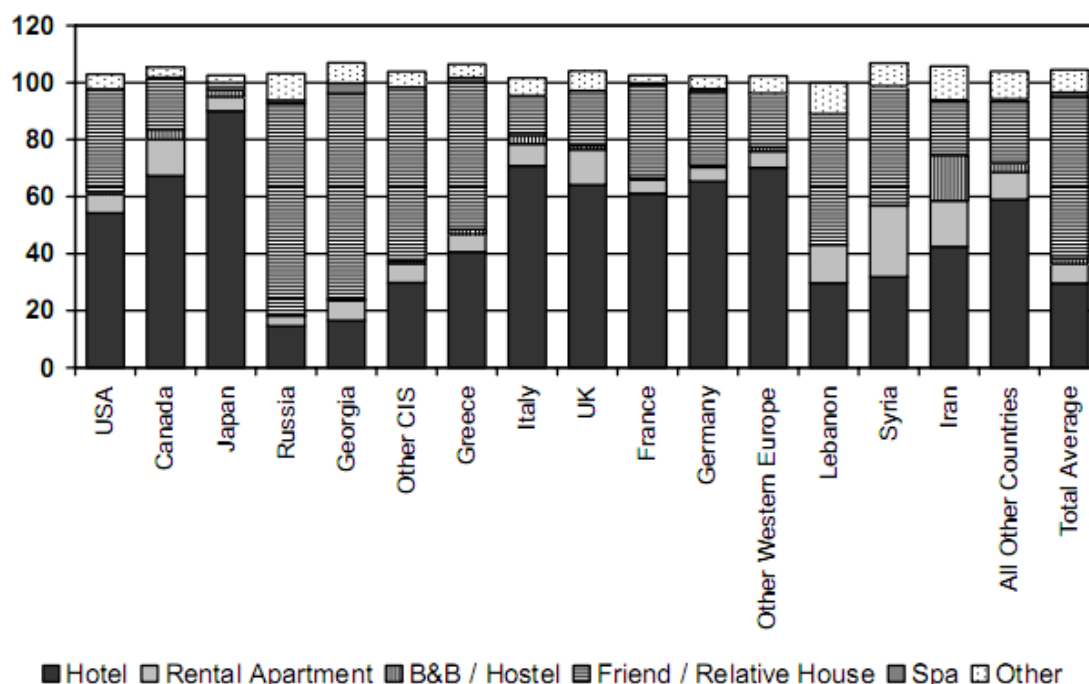
²⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

turystycznych (9,0%), z przewodników (9,2%), radia i TV (11,7%).

Odwiedzający Armenię najczęściej korzystają ze stron internetowych:

www.armeniainfo.am, www.google.com, www.yahoo.com. National Geographic było najczęściej wymienianym magazynem podawanym jako źródło informacji.²⁹

2.7. Zakwaterowanie i długość pobytu

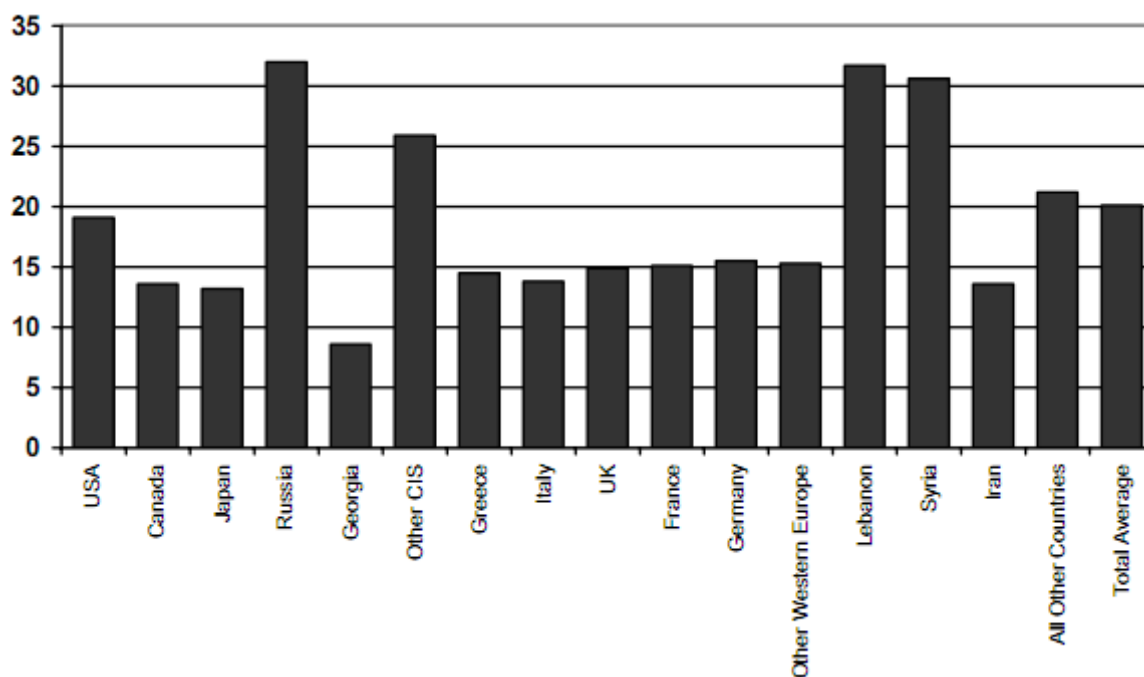
Wykres 5. Zakwaterowanie turystów w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Większość Rosjan (74,4%) i Gruzinów (72,3%) odwiedzających Armenię (56,7%) korzystało z zakwaterowania u znajomego lub krewnego. Japończycy (2,5%) oraz Włosi (13,8) najrzadziej korzystali z noclegu u rodziny/znajomych. Hotele były drugim najbardziej preferowanym typem zakwaterowania (29,6%), jednak kilka krajów preferuje je bardziej. Należą do nich Stany Zjednoczone (54,2%), Kanada (67,3%), Japonia (90%), Włochy (70,8%), Wielka Brytania (64,1%), Francja (61,1%), Niemcy (65,3%), inne kraje Europy Zachodniej (70,2%) oraz Iran (42,4%). Rosja i kraje WNP najrzadziej decydowały

²⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

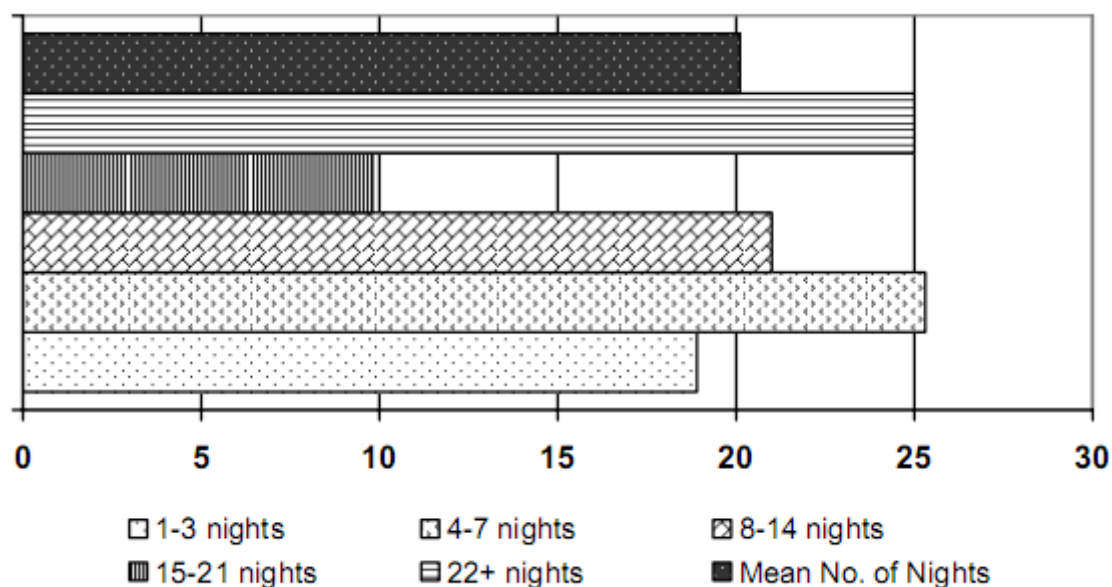
się na pobyt w hotelach. Iran miał najwyższy odsetek turystów przebywających w B&B lub schroniskach (16%). Gruzini najczęściej przebywali w uzdrowiskach (3,7%), co świadczy o ich skłonności do podejmowania leczenia na terytorium Armenii. Turyści z Iranu (16,2%) oraz Syrii (25%) najczęściej wynajmują mieszkania, wiąże się to z faktem, że podróżują oni w celach głównie edukacyjnych i zarobkowych.³⁰

Wykres 6. Długość pobytu turystów wg państw w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

³⁰ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

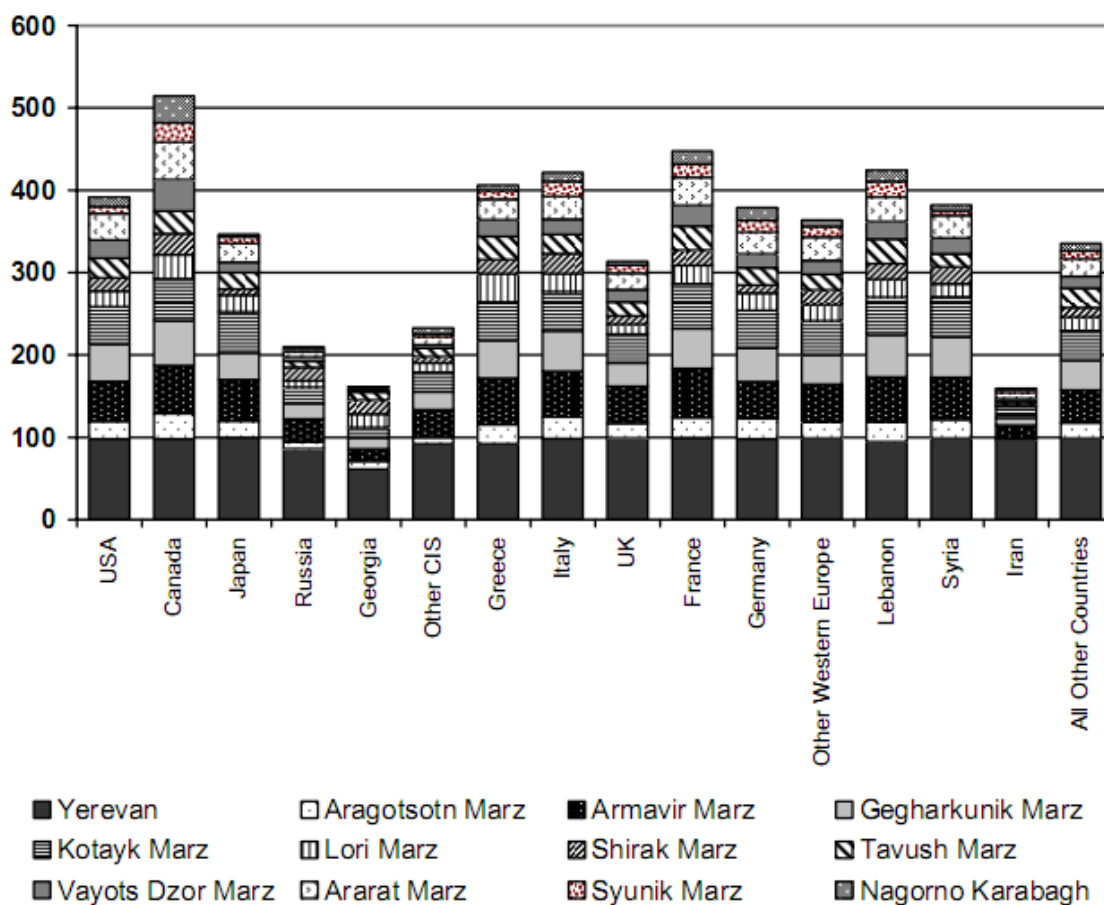
Wykres 7. Długość pobytu turystów w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Największy odsetek turystów (25,3%) przebywał w Armenii 4-7 nocy, następnie 25% 22 dni lub więcej. Tylko 9,8% przebywało w Armenii 15-21 dni. Dość duży odsetek turystów (18,9%) odwiedzało kraj przez 1-3 dni, pochodzili oni głównie z krajów sąsiadujących - Gruzji i Iranu. Zgodnie z oczekiwaniami, podróżujący ormiańskiego pochodzenia byli bardziej skłonni do pozostania w kraju na dłuższy czas.³¹

³¹ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

2.8. Najbardziej popularne destynacje turystyczne

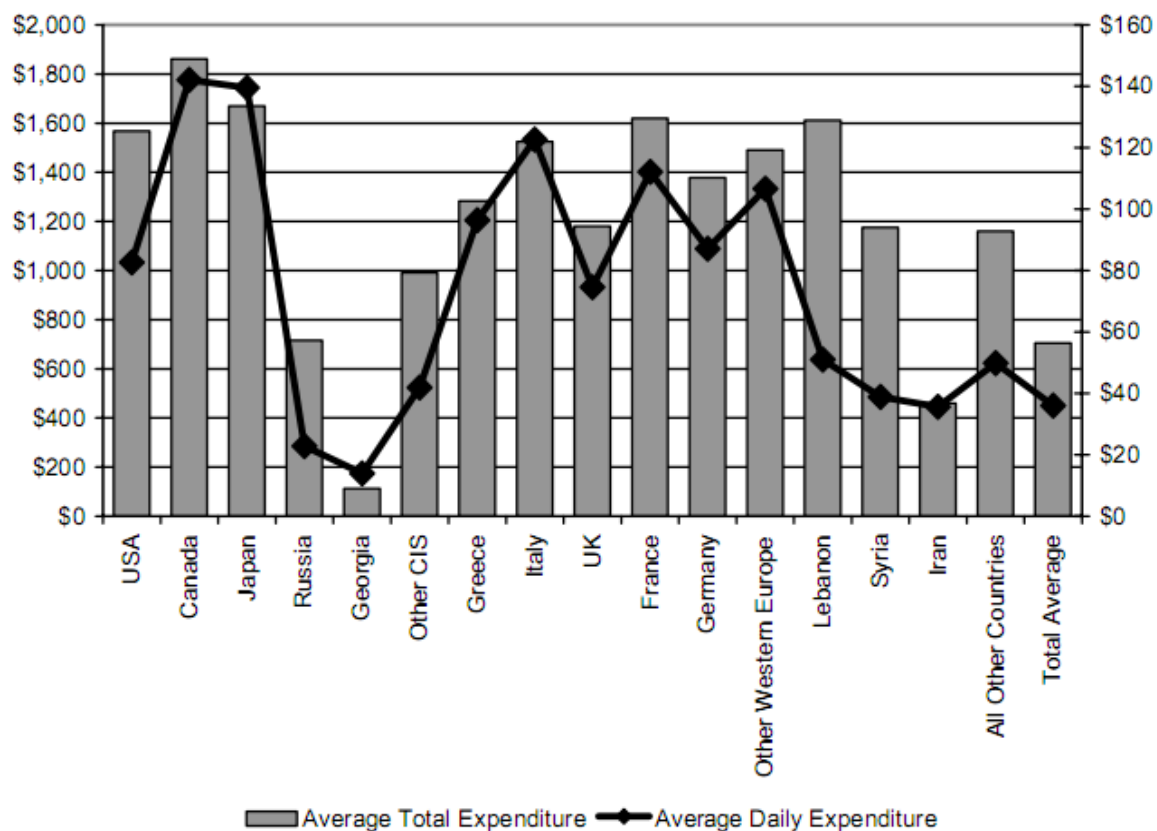
Wykres 8. Destynacje turystów w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Erywań był zdecydowanie najczęściej (83,5%) odwiedzanym miejscem w Armenii. Armawir Marz (28,3%) i Kotajk Marz (23,7%) przyciągają także znaczny procent odwiedzających. Marz Syunik (4,7%) i Republiki Górskiego Karabachu (4,3%) są najrzadziej odwiedzane przez turystów. Trend pokazuje, że lokalizacje bliżej Erywaniu są częściej odwiedzane przez turystów, a regiony, które są dalej od Erywaniu mają największe trudności z przyciąganiem turystów. Rosjanie i Gruzini najmniej czasu spędzają w Erywaniu. Podróżujący z Ameryki Północnej i Europy Zachodniej najczęściej podróżują w odległe zakątki Armenii.³²

³² Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

2.9. Średnie wydatki na osobę

Wykres 9. Średnie dzienne wydatki na osobę w 09.2006 – 08.2007 (w USD)

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Średnie wydatki na jedną osobę wynoszą 705,40 dolarów przy średniej długości pobytu 19,6 dni i średnich dziennych wydatkach 36,00 dolarów. Kanadyjczycy wydali najwięcej pieniędzy podczas pobytu w Armenii – 1860,80 dolarów za średnio 13,1 dni, co daje średnie wydatki na dzień w wysokości 142,10 dolarów. Następnie Japończycy wydali najwięcej – 1669,70 dolarów podczas 12 dni, wydając średnio 139,50 dolarów dziennie. Najmniej wydawali Gruzini - 112,6 dolarów podczas 8,1 dni podróży, średnio tylko 13,90 dolarów dziennie.³³

³³ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Rozdział III. Rynek emisji turystycznej

1. Turystyka zagraniczna

1.1. Kierunki, w jakich wyjeżdżają Ormianie

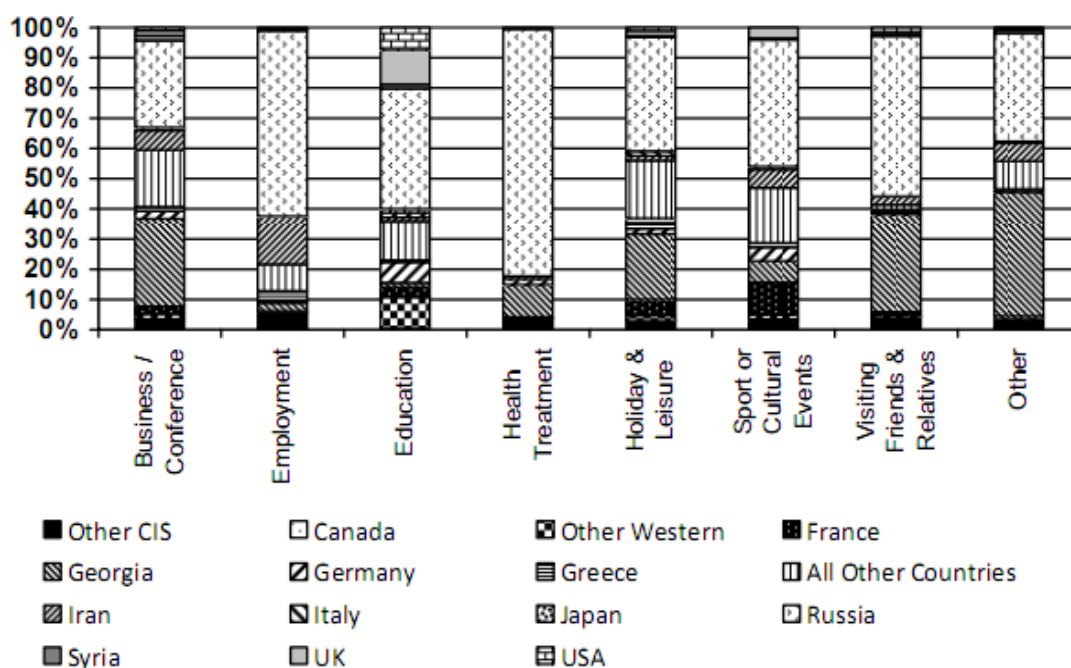
Tab.10. Państwa odwiedzane przez Ormian w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Country	Percentage of Total Survey
USA	1.0
Canada	0.1
Argentina	0.0
Japan	0.1
Russia	44.9
Georgia	24.7
Other CIS	4.0
Greece	1.6
Italy	0.5
UK	1.1
France	1.9
Germany	1.5
Other Western Europe	1.2
Lebanon	0.0
Syria	1.0
Iran	5.9
All Other Countries	10.4

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Rosja (44,9%) i Gruzja (24,7%) to główne cele podróży Ormian. Podróże do Iranu i innych krajów WNP stanowią mały, ale ważny procent wszystkich podróży. Podróże do innych krajów nie przekraczały 2%.

1.2. Cele i kierunek wyjazdów Ormian

Wykres 10. Cele i kierunki wyjazdów w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Przy podziale na cel wizyty osoby odwiedzające Rosję przodowały w każdej kategorii (od 28% do 82%), z wyjątkiem kategorii "inne". Podróżni odwiedzający Gruzję byli na drugim miejscu prawie w każdej kategorii z wyjątkiem zatrudnienia, gdzie pojawił się Iran. Ormianie najczęściej wyjeżdżają do USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec i innych krajów Europy Zachodniej w celach edukacyjnych. Francja to najbardziej popularne państwo wśród osób podróżujących w celach sportowych i kulturalnych lub na wakacje/wypoczynek.³⁴

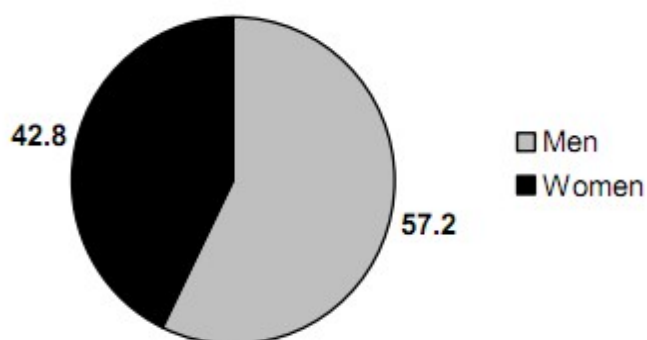
³⁴ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

1.3. Wiek i płeć

Tab.11. Wiek i płeć, a cele wizyt w 09.2006 – 08.2007 (w %)

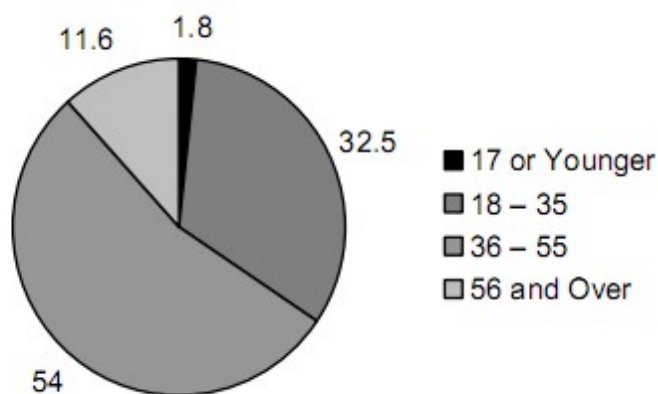
Gender & Age	Business / Conference	Employment	Education	Health Treatment	Holiday & Leisure	Active Participation at Sport or Cultural Events	Visiting Friends & Relatives	Other	Total Average
Men	67.0	85.2	45.3	50.5	52.0	60.3	40.2	50.4	57.2
Women	33.0	14.8	54.7	49.5	48.0	39.7	59.8	49.6	42.8
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
17 or Younger	0.2	0	5.4	2.3	3.1	8.5	3.1	0.9	1.8
18 – 35	28.4	26.4	80.4	19.6	54.3	52.8	29.6	25.6	32.5
36 – 55	65.0	68.9	14.2	47.7	38.2	34.7	46.1	59.2	54.0
56 and Over	6.3	4.5	0	30.4	4.4	4.0	21.2	14.3	11.6
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Average Age	40.5	40.6	28.1	45.1	34.4	33.0	41.6	42.0	40.0

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Wykres 11. Płeć turystów w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Wykres 12. Wiek turystów w 09.2006 – 08.2007

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Ogólnie rzecz biorąc, mężczyźni stanowili większość ormiańskich podróżnych (57,2%), przy czym największa różnica w udziale płci jest zauważalna przy zatrudnieniu - 85,2% na korzyść mężczyzn. Kobiety przeważają wśród turystów podróżujących w celu odwiedzenia krewnych (59,8%) oraz edukacji (54,7%).

Większość podróżnych mieści się w przedziale wiekowym 36-55 lat (54%). Ta grupa wiekowa szczególnie chętnie podróżowała w celach przedsiębiorczych (65%) i zatrudnienia (68,9%). Osoby w wieku 18-35 przeważały wśród odwiedzających w celu edukacji (80,4%), jak również w kategorii wakacje/wypoczynek (54,3%) i udział w imprezach sportowych i kulturalnych (52,8%). Zrozumiałe, turyści w wieku od 55 lat wzwyż stanowili największy odsetek wśród podróżujących na leczenie (30,4%).³⁵

³⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

1.4. Zakwaterowanie

Tab.12. Zakwaterowanie, a cel podróży w 09.2006 – 08.2007

Accommodation Choice	Business / Conference	Employment	Education	Health Treatment	Holiday & Leisure	Active Participation at Sport or Cultural Events	Visiting Friends & Relatives	Other	Total Average
Hotel	10.2	9.0	22.6	17.4	12.7	12.3	7.1	9.4	10.9
Rental Apartment	30.3	176.8	91.8	96.6	21.5	35.8	105.2	93.4	114.8
B&B / Hostel	9.9	7.5	175.3	28	21.3	30.0	9.5	7.4	13.1
Friend / Relative House	18.9	139.3	128.0	74.0	48.9	31.7	42.6	26.5	46.8
Other	10.1	146.2	150.2	43.6	23.8	25.8	14.7	45.2	61.7
Average No. of Nights per Tourist	14.1	133.2	117.9	63.2	26.8	18.3	41.9	30.3	47.0

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Osoby podróżujące w celu zatrudnienia i edukacji spędziły największą ilość nocy - średnio 133,2 i 117,9, podczas gdy turyści biznesowi jedynie 14,1 noce. Najwięcej turystów skorzystało z wynajmu mieszkań - średnio 114,8 nocy. Ważne jest, aby pamiętać, że byli to głównie turyści wyjeżdżający w celu zatrudnienia, edukacji, leczenia i odwiedzin przyjaciół i krewnych. Długość i charakter pobytu determinował wybór noclegu.³⁶

1.5. Długość pobytu

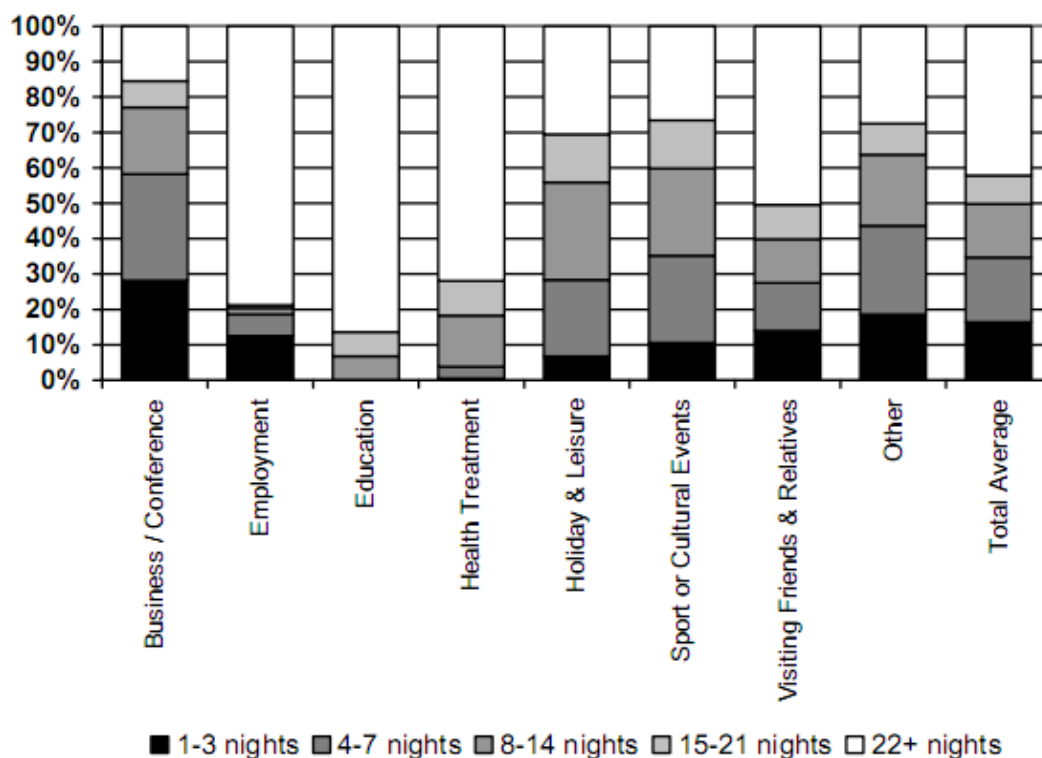
Tab.13. Długość pobytu w 09.2006 – 08.2007

Length of Stay	USA	Canada	Argentina	Japan	Russia	Georgia	Other CIS	Greece	Italy	UK	France	Germany	Other Western Europe	Lebanon	Syria	Iran	All Other Countries	Total Average
1-3 nights	0	0	0	0	1.5	49.4	1.8	0.6	4.1	2.8	0.5	2.6	1.7	0	0	45.7	6.0	16.4
4-7 nights	4.9	0	0	0	7.5	26.6	13.9	11.0	16.3	24.1	28.0	19.7	17.8	25.0	48.4	28.2	38.9	18.3
8-14 nights	11.8	0	0	18.2	12.2	14.3	11.8	23.9	40.8	25.9	28.6	28.3	16.9	50.0	15.8	14.4	23.0	15.1
15-21 nights	9.8	20.0	0	27.3	9.2	4.6	13.6	11.0	12.2	12.0	13.8	10.5	12.7	0	10.5	3.6	8.6	8.1
22+ nights	73.5	80.0	100.0	54.5	69.6	5.1	58.9	53.4	26.5	35.2	29.1	38.8	50.8	25.0	25.3	8.1	23.5	42.1
Mean No. of Nights	74.8	118.0	144.5	33.5	80.9	6.8	73.9	75.4	23.8	46.4	24.8	31.8	48.4	20.5	28.9	12.0	26.3	49.0

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

³⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Średnia liczba spędzonych nocy poza krajem wynosił 49. Podróżni wyjeżdżający do sąsiedzkich krajów - Gruzji i Iranu, pozostawali w nich najkrócej, odpowiednio 6,8 i 12 nocy. Podróżni wybierający się do Argentyny i Kanady, pozostawali w tych krajach najdłużej.

Wykres 13. Długość pobytu, a cel wizyty w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Turyści podróżujący w celu zatrudnienia, edukacji, leczenia zdrowia lub odwiedzający przyjaciół i krewnych najczęściej przebywali powyżej 22 nocy. Podróżni biznesowi najkrócej przebywali poza krajem - tylko 15.3 dni. Średnia liczba noclegów wynosiła 27.9 dni.³⁷

³⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

1.6. Wydatki turystów

Tab.14. Wydatki turystów w 09.2006 – 08.2007

Expenditure	USA	Canada	Argentina	Japan	Russia	Georgia	Other CIS	Greece	Italy	UK	France	Germany	Other Western Europe	Lebanon	Syria	Iran	All Other Countries	Total Average
PACKAGE TOURS																		
Average Total Expenditure	2600.0	0	0	0	1628.3	211.6	1021.0	1006.9	1837.3	2388.3	1941.6	2890.3	1920.6	0	1800.0	825.0	1473.1	1389.4
Average Length of Stay	8.5	0	0	0	12.9	7.1	13.4	18.2	12.6	14.6	10.9	14.3	22.3	0	7.0	9.3	10.7	12.1
Average Daily Expenditure	305.9	0	0	0	126.1	29.8	76.0	55.2	146.3	163.6	177.7	202.8	86.2	0	257.1	89.2	137.3	115.2
OWN ARRANGEMENT																		
Average Total Expenditure	2189.2	2017.7	4451.0	9309.0	1014.4	222.3	1221.8	1324.5	1938.1	2196.9	2199.4	2840.7	2281.9	3926.0	1867.4	754.2	2721.3	1024.6
Average Length of Stay	76.1	118.0	144.5	33.5	81.2	6.5	75.2	85.2	26.4	47.4	25.6	32.3	50.1	20.5	28.1	11.9	27.5	49.7
Average Daily Expenditure	28.8	17.1	30.8	277.5	12.5	34.1	16.2	15.5	73.6	46.3	85.9	87.9	45.5	191.5	66.4	63.2	99.1	20.6
ALL																		
Average Total Expenditure	2204.2	2017.7	4451.0	9309.0	1022.8	222.7	1221.8	1295.1	2006.8	2227.6	2221.3	2863.9	2288.5	3926.0	1870.4	755.8	2559.1	1045.5
Average Length of Stay	74.8	118.0	144.5	33.5	80.7	6.5	74.1	74.8	23.8	45.9	24.5	31.8	48.4	20.5	27.9	11.9	25.6	48.8
Average Daily Expenditure	29.5	17.1	30.8	277.5	12.7	34.1	16.5	17.3	84.3	48.5	90.3	90.0	47.2	191.5	67.0	63.4	100.1	21.4

Źródło: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Średnie wydatki na podróż (wśród wszystkich typów organizacji podróży) wynoszą 1045,50 dolarów, co daje 21,40 dolarów dziennych wydatków. Wynik ten jest zbliżony do średniej dla podróży organizowanych samodzielnie – 1024,60 dolarów (20,60 dolarów/dzień). Osoby podróżujące z biurami podróży wydali znacznie więcej - 115,20 dolarów na dzień.

Ormianie najwięcej wydali we Francji (90,30/dzień) i Niemczech (90,00/dzień), a najmniej w Gruzji (12,70/dzień), innych krajach WNP (16,50/dzień) oraz w Grecji (17,30/dzień). Takie tendencje wynikają z diaspory, Ormianie odwiedzając swych krewnych w Gruzji, krajach WNP często spędzają czas z przyjaciółmi i rodziną i tym samym zmniejszają wydatki na zakwaterowanie i restauracje.³⁸

³⁸ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

2. Turystyka krajowa

Raporty Krajowego Urzędu Statystycznego Armenii, Ministerstwa Handlu i Rozwoju Gospodarczego czy Ormiańskiej Agencji Rozwoju Turystyki Ministerstwa Ekonomii Armenii nie zebrały i nie opracowały dotąd danych dotyczących turystyki krajowej. Mniemać można, że ubogi naród ormiański nie podróżuje zbyt często w celach wypoczynkowych lub rozrywkowych, a raczej w poszukiwaniu pracy, bądź zdobywania wykształcenia. Zauważalne jest także duże znaczenie rodziny i znajomych dla obywateli Armenii, stąd można wnioskować, że jest to jeden z głównych motywów podróży.

Rozdział IV. Znaczenie rynku turystycznego Armenii dla Polski

1. Przyjazdy do Polski

1.1. Przyjazdy cudzoziemców do Polski, przyjazdy turystów do Polski

Tab.15. Przyjazdy cudzoziemców do Polski w latach 2005-2007 (w tys.)

	Przyjazdy			Zmiany w 2007 r.				
	2005 rok	2006 rok	2007 rok	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Rok
Ogółem	64606,1	65114,9	66207,8	14,3%	3,9%	2,0%	-10,4%	1,7%
Pozostałe WNP	21,0	21,4	24,0	30,1%	22,5%	0,1%	8,4%	12,2%

Źródło: <http://www.intur.com.pl/przyjazd.htm> (data odczytu: 10.05.2010)

W 2007 r. zanotowano 66,2 mln przyjazdów obcokrajowców do Polski, z czego 24 tys. przyjazdów to przyjazdy ze Wspólnoty Państw Niepodległych (nie licząc przyjazdów z Rosji, Białorusi, Ukrainy, Mołdawii, Kazachstanu). Liczba odwiedzin w 2007 roku, była większa o ok. 3 tys. w porównaniu do lat 2005 i 2006.

Tab.16. Przyjazdy turystów do Polski według krajów (w tys.)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Świat ogółem	19 410	19 520	18 780	17 950	17 400	15 000	13 980	13 720	14 290	15 200	15 670	14 975
Inne d. ZSRR (WNP)	220	240	180	150	170	100	90	90	90	90	90	95

Źródło: <http://www.intur.com.pl/przyjazd.htm> (data odczytu: 10.05.2010)

W 2007 roku Polskę odwiedziło ok. 15 mln turystów, z czego 95 tys. przyjechało z krajów WNP (nie licząc turystów z Rosji, Białorusi, Ukrainy). W porównaniu do roku 1996 liczba turystów z krajów WNP spada i to dość drastycznie: od 220 tys. w 1996 roku do 95 tys. w 2007 roku. Niewielki wzrost widoczny jest właśnie w 2007 roku, 5 tys. więcej turystów niż rok wcześniej.³⁹

1.2. Długość pobytu, zakwaterowanie, cel przyjazdu

Żadne statystyki nie ujmują Armenii, ani innych krajów Wspólnoty Niepodległych Państw oprócz Rosji, Białorusi, Ukrainy, Mołdawii, Kazachstanu, w badaniu turystyki przyjazdowej do Polski. Udział turystów z tych krajów jest znikomy i nie ma najmniejszego wpływu na rozwój turystyki w Polsce.

³⁹ Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/przyjazd.htm> (data odczytu: 10.05.2010)

Zakończenie

Jak wynika z analizy turyści pochodzenia ormiańskiego mają znaczący wpływ na turystykę w Armenii. W wyniku diaspory większość ich żyje na terenie Rosji i Gruzji i właśnie stamtąd przybywa do Armenii najwięcej turystów. Niestety, wysoki procent rosyjskich podróżnych wpływa niekorzystnie na rozwój przemysłu turystycznego w Armenii, gdyż wydają oni znikomą ilość pieniędzy.

Jest to także przyczyną uzależnienia Armenii od innych państw WNP w kontekście przyjazdów turystycznych – jest to w dużej mierze oparte na historycznych uwarunkowaniach, ale także braku konieczności posiadania wiz przez obywateli WNP. Dużo turystów przyjeżdża do Armenii z Iranu, Europy Zachodniej i Ameryki Północnej. Natomiast nie można powiedzieć, że jest to kraj popularny wśród zagranicznych turystów, głównie z powodu wymagań wizowych, zamkniętych granic z Turcją i Azerbejdżanem, konfliktów zbrojnych o Górny Karabach, Osetię Południową i Abchazję oraz trzęsień ziemi.

Głównymi motywami przyjazdu do Armenii jest wizyta u znajomych i krewnych, wakacje/wypoczynek. Najczęściej odwiedzanym miejscem w Armenii był Erywań, jednak olbrzymi potencjał drzemie w innych regionach, szczególnie nad jeziorem Sewan.

Ormianie podróżują głównie do swoich sąsiadów – Rosji, Gruzji w celu odwiedzenia krewnych, zarobku oraz nabycia wykształcenia, a także do Iranu.

Armenia jest zdecydowanie krajem recepcyjnym.

Relacje Polki i Armenii w zakresie turystyki są praktycznie niezauważalne, coraz więcej Polaków decyduje się na wyjazd turystyczny do Armenii, natomiast przyjazdy Ormian do Polski są nadal znikome.

Bibliografia:

Publikacje książkowe:

Waksmundzki L., Armenia, Wydawnictwo Rewasz, Pruszków, 2008

Strony internetowe:

<http://www.intur.com.pl>

<http://pl.wikipedia.org/>

<http://www.armeniainfo.am>

Inne:

Reynolds J., Armenian international visitor survey 09.2006 – 08.2007, Report of results, 2007

Spis tabel:

- Tab.1. Przyjazdy turystów zagranicznych do krajów europejskich (w tys.)
- Tab.2. Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie wg regionów UNWTO (w mld USD)
- Tab. 3. Obywatelstwo turystów - najwyższy odsetek turystów w 09.2006 – 08.2007 (w tys.)
- Tab. 4. Kraj zamieszkania - najwyższy odsetek turystów w 09.2006 – 08.2007 (w tys.)
- Tab.5. Cel wizyty turystów w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.6. Powody wybrania Armenii jako miejsca na spędzenie wakacji w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.7. Płeć i wiek wg celu wizyty w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.8. Ponowne wizyty turystów w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.9. Ponowne wizyty turystów ze względu na cel wizyty w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.10. Państwa odwiedzane przez Ormian w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.11. Wiek i płeć, a cele wizyt w 09.2006 – 08.2007 (w %)
- Tab.12. Zakwaterowanie, a cel podróży w 09.2006 – 08.2007
- Tab.13. Długość pobytu w 09.2006 – 08.2007
- Tab.14. Wydatki turystów w 09.2006 – 08.2007
- Tab.15. Przyjazdy cudzoziemców do Polski w latach 2005-2007 (w tys.)
- Tab.16. Przyjazdy turystów do Polski według krajów (w tys.)

Spis rysunków:

- Rys. 1. Flaga i herb Armenii
- Rys. 2. Region Aragacotn
- Rys. 3. Region Ararat
- Rys. 4. Region Gegharkunik
- Rys. 5. Region Lori
- Rys. 6. Region Syunik
- Rys. 7. Vayots Dzor
- Rys. 8. Erywań

Rys. 9: Połączenia lotnicze Armenii

Spis wykresów:

Wykres 1. Cel wizyty dla osób z ormiańskimi korzeniami w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Wykres 2. Płeć turystów w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Wykres 3. Ponowne wizyty turystów o pochodzeniu ormiańskim w 09.2006 – 08.2007 (w %)

Wykres 4. Źródło informacji ze względu na cel wizyty w 09.2006 – 08.2007

Wykres 5. Zakwaterowanie turystów w 09.2006 – 08.2007

Wykres 6. Długość pobytu turystów wg państw w 09.2006 – 08.2007

Wykres 7. Długość pobytu turystów w 09.2006 – 08.2007

Wykres 8. Destynacje turystów w 09.2006 – 08.2007

Wykres 9. Średnie dzienne wydatki na osobę w 09.2006 – 08.2007 (w USD)

Wykres 10. Cele i kierunki wyjazdów w 09.2006 – 08.2007

Wykres 11. Płeć turystów w 09.2006 – 08.2007

Wykres 12. Wiek turystów w 09.2006 – 08.2007

Wykres 13. Długość pobytu, a cel wizyty w 09.2006 – 08.2007 (w %)